

РЕЦЕНЗИЯ

От: Проф. д-р Румен Йорданов Брусарски
Научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и
застраховка (публични финанси)“
УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

Относно: конкурс за доцент по „Европейски публични финанси“,
професионално направление 3.8. Икономика, научна област 3.
Социални, стопански и правни науки

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на секция „Международна икономика“ в Института за икономически изследвания (ИИИ) при Българската академия на науките (БАН) съгласно Решение на НС на ИИИ при БАН – Протокол № 9 от 26.06.2024 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № 426 / 05.07.2024 г. на Директора на ИИИ при БАН.

2. Информация за кандидатите в конкурса

Единствен участник в конкурса е гл. ас. д-р Яна Витанова Пальова, секция „Международна икономика“ в ИИИ при БАН.

Яна Пальова е магистър по политическа икономия (1988 г.) от Ленинградския държавен университет, Русия. От 1990 г. до 1995 г. тя е специалист в Националния статистически институт (НСИ). След това повече от 14 години г-жа Пальова работи в Министерството на финансите – експерт (1995 – 1996 г.), началник-отдел (1997 – 2003 г.) и директор на Държавното съкровище (2003 – 2009 г.). От 2009 г. тя е икономист (2009 – 2017 г.), старши икономист (2017 – 2020 г.) и консултант (2020 г. – до момента) в Международния валутен фонд (МВФ). През 2017 г. защитава дисертационен труд на тема „Фискални стимули и ефекти от Европейските структурни фондове в Централна и Източна Европа“ и придобива ОНС „Доктор“. От 2020 г. до 2021 г. д-р Пальова е асистент, а от 2021 г. до момента – главен асистент в секция „Международна икономика“ на ИИИ при БАН. От 2021 г. до момента тя е научен секретар на секция „Международна икономика“ в ИИИ при БАН. Г-жа Пальова владее отлично английски и руски език. Специализирала е в Департамента по икономика на Университета Лестър, Великобритания (обмен на преподаватели по програма „Темпус“), 1997 – 1999 г.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Кандидатът преизпълнява минималните изисквания на ИИИ при БАН за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, които са в съответствие с минималните национални изисквания (чл. 26, ал. 1-4 от ЗРАСРБ и чл. 1а, ал. 1 от ППЗРАСРБ), както и с минималните изисквания по Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН – при минимален праг от 450 точки, гл. ас. д-р Палъова събира 575 точки, в т.ч.:

- Група показатели А, Показател 1: 50 т. (при минимален праг: 50 т.);
- Група показатели В, Показател 2: 100 т. (при минимален праг: 100 т.);
- Група показатели Г (Г.4 – Г.10), Показател 3: 285 т. (при минимален праг: 230 т.);
- Група показатели Д (Д.11 – Д.13), Показател 4: 140 т. (при минимален праг: 70 т.).

Допълнителните изисквания по Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИИИ при БАН са изпълнени.

4. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

Изследователската работа на кандидата след заемането на академичната длъжност „главен асистент“ през 2021 г. е съсредоточена главно в областта на европейските публични финанси.

За участие в настоящия конкурс гл. ас. д-р Палъова представя *16 бр. научни трудове* (публикации), както следва:

- хабилитационен труд (монография) – 1 бр.;
- публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор“ – 1 бр.;
- студии, публикувани в реферирани списания (SCOPUS или Web of Science) – 2 бр.;
- студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове – 1 бр.;
- статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове – 11 бр.

Представеният от кандидата *хабилитационен труд* (Палъова Яна (2024). Ролята на публичните финанси за прехода към зелена икономика и

устойчиво развитие на България през 2021 – 2027 г., Университетско издателство „Св. Григорий Богослов“, ВУЗФ, 203 стр., ISBN (print) 978-619-7622-63-8) е сериозно научно изследване с теоретичен и практико-приложен характер.

Обект на научното изследване „са публичните финанси на държавите-членки на ЕС с фокус върху България в процеса на прехода към зелена икономика и устойчиво развитие в контекста на Европейски зелен пакт и целите на климатична неутралност до 2050 г.“, а *предмет* – „структурата, особеностите и механизмите на въздействие на европейската рамка за Европейски зелен пакт върху публичните финанси на България при прехода към зелена икономика и устойчиво развитие.“

Цел на монографичния труд е „да се оцени ролята на публичните финанси на България за реализацията на Европейския зелен пакт чрез инициативите на ЕС по МФР за 2021-2027 г. и да се направи оценка на политиките и взаимовръзката на екологичните данъци и публичните разходи и намаляване на емисиите от парникови газове, рисковете за фиска от държавните предприятия в енергийния и транспортния сектор, в условията на новите икономически и социални предизвикателства при екологичния преход.“ За постигането на тази цел са дефинирани три основни *изследователски задачи*.

Научноизследователската теза на автора е, „че публичните финанси могат да допринесат за устойчивото развитие при прехода към зелена икономика чрез фискалната политика за екологичните данъци и публични разходи, както и фискални правила, насърчаващи устойчивите публични и частни инвестиции.“ За доказване на тезата са формулирани четири хипотези.

В *глава първа* на хабилизационния труд се прави задълбочен анализ на възникването и развитието на концепцията за зелена икономика като част от теорията за екологичната икономика и концепцията за устойчиво развитие и финанси. Анализират се причините за забавяне на прехода към зелените сектори на икономиката на България чрез инициативите на предходните програмни периоди на ЕС. *Глава втора* представя фискалните инструменти на новия План за възстановяване и устойчивост на Европа (NextGenerationEU) и на Плана за инвестиции на Европейския зелен пакт. Анализирани са актуалните нива на екологичните данъци в държавите членки и ролята на тези данъци, както и системата за продажба на парникови емисии за целите на екологичния преход. Прави се преглед на емпиричните изследвания за въздействието на екологичните данъци и инвестиционните субсидии за намаляване на емисиите от парникови газове в страните от ЕС. Представени са резултатите от емпирично изследване на

взаимната връзка между фискалната политика (екологични данъци и публични инвестиции) и „намаляването на емисиите на парникови газове“ и „нетните спестявания, коригирани чрез изчерпването на природните ресурси“ като показатели за устойчивост. *Глава трета* е посветена на въздействието на европейските инициативи за устойчиво развитие върху фиска и дълга. Оценено е поведението на фискалните параметри за България в международно сравнение с държавите-членки на ЕС при предизвикателството COVID-19 и в контекста на новата Многогодишна финансова рамка (МФР) на ЕС за периода 2021 – 2027 г. Анализират се отклоненията от фискалните правила на държавите членки, определени с Пакта за стабилност и растеж на ЕС, след пандемичната криза, както и предизвикателства пред фиска за насърчаване на екологичния преход и зелените инвестиции през периода 2021 – 2027 г. Накрая, в *глава четвърта* се прави оценка на фискалните рискове от държавните предприятия и въздействието на техните задължения като условни задължения на сектора на държавното управление върху фискалната позиция и дълга в бъдеще. Използван е подхода за оценка на въздействието на членството в ЕС върху фискалната позиция на начислена база по Европейската система от национални и регионални сметки (ЕСС'2010), където към фискалната позиция се добавят приходите, разходите и задълженията на държавните предприятия, които отговарят на институционалната характеристика на сектор „Държавното управление“.

Внимателният прочит на монографията показва, че д-р Палъова представя едно мащабно и задълбочено изследване в областта на европейските публични финанси (с акцент върху България в процеса на преход към зелена икономика и устойчиво развитие). Обектът, предметът и основната цел на научното изследване са дефинирани коректно. Структурата и изложението са на ниво. Използвани са съвременни изследователски подходи и методи. Обработено е голямо количество специализирана литература (студии, статии, монографии, нормативни документи, статистика и други материали). Направени са полезни изводи, оценки и обобщения. Изследователските задачи са изпълнени и основната цел на монографията е постигната. Научноизследователската теза е доказана.

В обобщение, представената за рецензиране научна продукция е достатъчна по обем и релевантна по съдържание на обявения конкурс.

5. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Научните и научно-приложни приноси на кандидата съответстват на изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ИИИ при БАН. Те могат да бъдат обобщени в няколко основни направления:

- Роля на фискалните мултипликатори и фискалните правила по Пакта за стабилност и растеж в ЕС за устойчивото развитие (публикации 2, 4, 7, 11, 14, 16).
- Развитие на концепцията за зелена икономика и нейната взаимна връзка с концепцията за устойчиво развитие (публикации 1, 3, 6 и 8).
- Новите финансови инструменти на ЕС по инициативата „Следващо поколение ЕС“, пакета „Подготвени за цел 55“, Плана за инвестиции на Европейския зелен пакт, Механизма за справедлив преход, Плана RePowerEU, както и европейското финансиране през 2021 – 2027 г. за декарбонизиране на икономиката, борба с климатичните промени и възстановяване на икономическия растеж и фискалната устойчивост (публикации 1, 3, 8, 9, 10 и 12).
- Роля на фискалните мерки за смекчаване и адаптиране към климатичните промени в България и ЕС (публикации 1, 3, 8, 9 и 10).
- Модел и методология за оценка на въздействието на екологичните данъци и публичните субсидии и инвестиционни разходи върху показатели за устойчивост „емисии от парникови газове“ и „нетни спестявания, коригирани с изчерпването на природни ресурси“ за ЕС-27, България, Румъния и Хърватия (публикации 1, 13 и 15).
- Модел и методология за оценка на въздействието на зелените политики, финансирани с национални и европейски средства за 2021 – 2027 г., върху фискалния дефицит и държавния дълг на България. (публикации 1, 3, 9 и 10).
- Модел и методология за оценка на въздействието на европейското финансиране и националната вноска в бюджета на ЕС върху бюджетния баланс на България (публикации 1, 2, 4, 11).
- Модел и методология за оценка за въздействието на европейските фондове и средства за допълнителен икономическия растеж на България и държавите членки от Централна и Източна Европа за програмния период 2021 – 2027 г. (публикации 1, 2, 4, 11 и 16).

6. Описание на представените цитирания

Кандидатът представя *16 бр. цитирания* (в т.ч. 9 бр. в чуждестранни издания), както следва:

- Група показатели Д, Показател 11. Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с

- научна информация или в монографии и колективни томове (SCOPUS и Web of Science) – 5 бр.;
- Група показатели Д, Показател 12. Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране – 2 бр.;
 - Група показатели Д, Показател 13. Цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране – 9 бр.

7. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки. Препоръчвам на кандидата да разшири периметъра на своите изследователски интереси в областта на публичните финанси.

8. Заключение

Въз основа на направените констатации за научноизследователската дейност на кандидата, **предлагам гл. ас. д-р Яна Витанова Пальова за академичната длъжност „доцент“ в секция „Международна икономика“ на ИИИ при БАН по „Европейски публични финанси“, професионално направление 3.8. Икономика, научна област 3. Социални, стопански и правни науки.**

**21.08.2024 г.
гр. София**

Подпис: